

Autoriõigused

Ain Jahhu

20.09.2014

Autoriõiguse objektid

- Mille suhtes autoriõigused tekivad?
  - Teos
  - suuline teos (kõne, loeng, ettekanne jms)
  - arvutiprogramm (tarkvara)
  - audiovisuaalne teos
  - kollektiivne teos
  - tööülesannete täitmise korras loodud teos
- teose vaheetappide resultaadid ehk poolik teos (eskiis, visand, plaan, joonis, peatükk)
- tuletatud teos (tõlge, kohandus, töötlus)
- teoste kogumik (sh andmebaas)
- nii ühiselt ka kui individuaalselt loodud teos

Autoriõiguste omajad

- Kellele tekivad autoriõigused?
  - autor (sh tuletatud teose autor, ühisautor, kaasautor)
  - Tööandja
  - isik, kelle initsiatiivil ja juhtimisel loodi kollektiivne teos (teatmeteosed, teaduslik kogumik, ajaleht, ajakiri ja teised perioodilised või jätkuväljaanded jms)
  - audiovisuaalse teose (kinofilm, telefilm, videofilm) puhul ühiselt režissöör, stsenaariumi autor, dialoogi autor, operaator ja kunstniku või produtsent
  - kogumiku koostaja
  - nende õigusjärglased (nt autori surma korral pärijad, õigused loovutatakse teisele isikule, õigused lähevad üle seaduse alusel, nt pankroti korral jne)

Mida autoriõigus ei kaitse

- Mille suhtes autoriõigused ei teki?
  - Vastavad teose tunnustele (erand üldreeglist)
    - rahvaloominguteos (puudub autor, nt anekdoot)
    - õigusakt, haldusdokument, kohtulahend ning nende ametlikud tõlked
    - riigi ametlikud sümbolid ja organisatsioonide sümboolika (lipud, vapid, ordenid, medalid, märgid jne)
  - ei vasta teose tunnustele
    - faktid ja andmed
    - teoses kajastatud sisu (idee, kujund, mõiste, teooria, protsess, süsteem, meetod, kontseptsioon, printsiip jne)
    - Päevauudis
    - ideed ja põhimõtted, millele rajanevad arvutiprogrammi elemendid

Kehtivuse aeg

- Autoriõigused kehtivad **70 aastat** pärast autori surma.
- Kaasnevad õigused kehtivad 50 aastat pärast esmakordset esitamist, salvestamist, edastamist, jäädvustamist.
  - NB! Tulenevalt direktiivist 2011/77/EL peab Eesti hiljemalt 1.11.2013 autoriõiguste seadust muutma ja pikendama esitajate ja fonogrammitootjate õiguste kaitse tähtaega 70 aastani
- andmebaasitegija õigused kehtivad 15 aastat
- Tähtajatult kaitstakse:
  - isiku konkreetse teose autoriks olemist (teose autorsust), autori nime ning autori au ja väarikust
  - teose esitaja autorsust, esitajanime ning esitaja au ja väarikust

Kaitstuse presumptsioon

- Eeldatakse, et teos on autoriõigusega kaitstud, välja arvatud juhul, kui esineb seda välistav ilmne asjaolu.
  - Näiteks: kui Kalle Kusta on töödelnud vana saksa rahvaviisi ja loonud selle põhjal uute sõnadega laulu, siis on tegemist autoriõigusega kaitstud teosega. Kui aga rahvalaulul ei ole autoriõigusega kaitstud kindlat autorit, siis ei ole see kaitstud autoriõigusega
- Sarnaselt eeldatakse ka autoriõigusega kaasnevate õiguste objekti (esitus, salvestus, edastamine tele/raadio teel jne) kaitstust.

**Autoriõigused =
isiklikud õigused +
varalised õigused**

Nõusolek ja tasu

- Üldjuhul tuleb küsida nõusolekut
  - autorilt teose ja autoriõiguste kasutamiseks
  - kaasnevate õiguste omajalt kaasnevate õiguste objekti (teose esitus, salvestus, edastamiseks tele/raadio teel jne) ja kaasnevate õiguste kasutamiseks
  - autori või kaasnevate õiguste omaja surma korral nende pärijatelt (pärimisseaduse kohaselt)
  - õiguste üleminekul lepingu või seaduse alusel autori või kaasnevate õiguste omaja muudelt õigusjärglastelt
  - kui õigused on litsentsitud, siis teatud juhtudel litsentsisaajalt
- Üldjuhul on nendel isikutel alati õigus saada tasu teose ja autoriõiguste või kaasnevate õiguste objekti (teoseesitus, salvestus, edastamiseks tele/raadio teel jne) ja sellele vastavate õiguste kasutamise eest

CC litsents ongi litsentsileping ehk luba, mille alusel autor lubab kasutajal oma teost kasutada CC litsentsis toodud tingimustel

Creative Commons

- CC omapärad:
  - autor ei saa reeglina tasu
  - ühekordne ja pöördumatu protsess
  - CC litsentsi alusel puudub konkreetne ja üheselt määratletav litsentsisaaja, sest
    - litsentsiandjaks autor või autoriõiguste vastav omaja,
    - litsentsisaajaks aga üldsus
  - süstematiseeritud ja laia kasutusulatuslega
  - CC litsentsid ei ole autoriõigusealternatiiviks, vaid nad töötavad kehtiva autoriõiguse raamistikus
  - ei ole eraldi CC õiguskaitseorganit, õiguste jõustamise instantsi vm

CC litsentside tüübid

- CC on 6 erinevat litsentsi, mis lubavad teost jagada ja/või töödelda 1-3 tingimusel sõltuvalt litsentsist:
  1. Autorile viitamine
  2. Autorile viitamine + Jagamine samadel tingimustel
  3. Autorile viitamine + Tuletatud teoste keeld
  4. Autorile viitamine + Mitteäriline eesmärk
  5. Autorile viitamine + Mitteäriline eesmärk + Jagamine samadel tingimustel
  6. Autorile viitamine + Mitteäriline eesmärk + Tuletatud teoste keeld

Linke

- Antud slaidide aluseks on Triin Tuuliku materjalid
http://www.creativecommons.ee/wp-content/uploads/file/Triin_Tuulik_Eesti_Kirjandusmuuseum_CC.pdf
- Creative Commons'i eestikeelne veebileht
<http://www.creativecommons.ee/>